ԱԶԳԻ ՀԵՐՈՍ ՔԱՋ ԱՆԴՐԱՆԻԿ

Posted on April 11, 2015 by Keghart

Category: Opinions

Մեթր **Պարգեւ Դաւիթեան**, Լուսաբաց, 11 Ապրիլ 2015

1865 թուականի Փետրուար 25-ին ծնաւ հայ ազգի անզուգական հերոս Անդրանիկ Օզանեանը, որու աստուածատուր հմայքն ու հանճարը կռուի դաշտերուն վրայ զինք դարձուցին զօրավար ու առասպել: Այս տարի, անոր ծննդեան 150-ամեակին առթիւ ամէն հայ անկասկած կը խոնարհի այդ մեծ հայուն յիշատակին առջեւ, որ Սասունցի Դաւիթին համազօր առասպել դարձաւ իր խիզախութեամբ:

Գուցէ Սասունցի Դաւիթի առասպելը հիւսքն է մեր անցեալի պատմաբաններուն, որոնք ուզեցին երեւակայական անձի մը մէջ զետեղել մեր ժողովուրդի անպարտելի ոգին, սակայն Զօրավար Անդրանիկի առասպելը երեւակայական հիւսք չէ պատմաբաններու, այլ՝ շարքն է անգերազանցելի սխրագործութիւններու ու հերոսապատեալ աննման քաջագործութիւններու, որուն գովքը կատարեցին ու կը կատարեն մեր երախտապարտ ժողովուրդին հին ու նոր բոլոր զանգուածները: Անոր ունեցած եզակի դերը ազգային ազատագրական արիւնոտ պայքարի կռուադաշտին վրայ ոսկետառ տողերով արձանագրուած է մեր նահատակ բայց յարուցեալ ժողովուրդի յիշողութեան մէջ:

Մեթր **Պարգեւ Դաւիթեան**, Լուսաբաց, 11 Ապրիլ 2015

1865 թուականի Փետրուար 25-ին ծնաւ հայ ազգի անզուգական հերոս Անդրանիկ Օզանեանը, որու աստուածատուր հմայքն ու հանճարը կռուի դաշտերուն վրայ զինք դարձուցին զօրավար ու առասպել: Այս տարի, անոր ծննդեան 150-ամեակին առթիւ ամէն հայ անկասկած կը խոնարհի այդ մեծ հայուն յիշատակին առջեւ, որ Սասունցի Դաւիթին համազօր առասպել դարձաւ իր խիզախութեամբ:

Գուցէ Սասունցի Դաւիթի առասպելը հիւսքն է մեր անցեալի պատմաբաններուն, որոնք ուզեցին երեւակայական անձի մը մէջ զետեղել մեր ժողովուրդի անպարտելի ոգին, սակայն Զօրավար Անդրանիկի առասպելը երեւակայական հիւսք չէ պատմաբաններու, այլ՝ շարքն է անգերազանցելի սխրագործութիւններու ու հերոսապատեալ աննման քաջագործութիւններու, որուն գովքը կատարեցին ու կը կատարեն մեր երախտապարտ ժողովուրդին հին ու նոր բոլոր զանգուածները: Անոր ունեցած եզակի դերը ազգային ազատագրական արիւնոտ պայքարի կռուադաշտին վրայ ոսկետառ տողերով արձանագրուած է մեր նահատակ բայց յարուցեալ ժողովուրդի յիշողութեան մէջ:

Յաճախ կ’ըսուի թէ Զօր. Անդրանիկ ծնաւ Հնչակեան, գործեց Դաշնակցական եւ մեռաւ Ռամկավար, ու այդպէս՝ կարծէք անոր կեանքը դարձաւ հանգրուանային պատկանելիութիւն՝ ամէնուն եւ ամէնքին:

Հնչակեան գործիչ եւ պատմաբան Արսէն Կիտուր իր «Յուշեր ու Փուշեր» գիրքին մէջ կը յիշէ դէպք մը Զօրավար Անդրանիկի կեանքէն, որ պատանեկան տարիքիս զայն կարդալով բռնկած էր իմ հոգին: Հոն ան կը պատմէ թէ Զօրավար Անդրանիկին որպէս թարգմանիչ իր գործած շրջանին, գերման-

օսման զինակցութեան դէմ կռուող դաշնակից երկիրներու պատկանող քանի մը զօրավարներ (ռուս, անգլիացի, ֆրանսացի եւ ուրիշներ) սեղանի մը շուրջ նստած բաժակաճառեր կ’արձակէին ու բոլորը միասին կը պահանջեն Զօրավար Անդրանիկէն որ ինք ալ բաժակաճառ մը խօսէր։ Երկար պնդումէ ետք, Զօրավար Անդրանիկ կը խօսի՝ ըսելով. «ԹԱՐԳՄԱՆԻ՛Ր, եւ ասա՛ թէ Զօրավար Անդրանիկը կ’ուզէ որ այս պատերազմը էլի տասը տարի, հարիւր տարի եւս երկարի, որպէսզի իրենց ժողովուրդներն ալ ճաշակեն մահն ու աւերը որ հայ ժողովուրդը ճաշակեց»։ Եւ երբ այդ ծանր խօսքը թարգմանելու տատամսումի եւ դժուարութեան նշաններ ցոյց կու տայ թարգմանիչ Արսէն Կիտուր, Զօրավար Անդրանիկ անոր դառնալով կը գոռայ. «Ասի ԹԱՐԳՄԱՆԻ՛Ր, ու ճի՛շդ թարգմանիր», եւ տրուած թարգմանութենէն ետք կը տիրէ քար լռութիւն եւ այդ ձեւով Զօրավար Անդրանիկ ներկաներուն կը փոխանցէ իր արդար ցասումը եւ վիշտը իր ժողովուրդի կրած ցաւին համար։

Զօրավար Անդրանիկ ստացած է Անդրանիկ Փաշա կոչումը նոյնիքն Սուլթան Համիտի կողմէ։ Կ’ըսուի թէ երբ Անդրանիկ կը սպառնայ չենթարկուիլ Սուլթանին ու ասպարէզ կը կարդայ անոր դէմ եւ կը հրաւիրէ անոր ուժերը որ գան ու իր հետ չափուին կամուրջի մը եզրին, Սուլթան Համիտ կը հրամայէ համբաւաւոր թուրք գնդապետի մը որ երթայ եւ Անդրանիկին լաւ դաս մը տայ… Ու երբ լուրը կը հասնի Սուլթանին որ այդ գնդապետը սպաննուած էր Անդրանիկի կողմէ, Սուլթան Համիտ իր շուրջիններուն կ’ըսէ. «Անդրանիկ չաւուշ էր, հիմա դարձաւ Անդրանիկ Փաշա»։

Պատմութիւնները շատ են։ Պոլսահայ բարեկամ մը կը պատմէ թէ ասկից գրեթէ կէս դար առաջ, 1960 թուականներուն, երբ որպէս օգնական կ’աշխատէր թուրք վարպետի մը քով, անոր հետ միասին Պոլսէն հեռու քրտական գիւղ մը կ’այցելեն գործի բերումով։ Երբ հոն կը հասնին եւ գիւղացիին տունը կը մտնեն խանգարուած մեքենայ մը նորոգելու համար, տան խոհանոցի կողմէն կը լսեն կնկայ մը ձայնը, որ իր զաւկին վրայ պոռալով զայն կը յանդիմանէր ըսելով՝ «քեզ Անդրանիկին պիտի տամ»։ Երբ հարց կը տրուի տան տղամարդուն իր հայ ինքնութիւնը ծածուկ պահող բարեկամիս կողմէ թէ ո՞վ է Անդրանիկը, որուն անունը մօր կողմէ կը տրուէր վախցնելու համար այդ մանուկը, պատասխան կը տրուի թէ Անդրանիկը անցեալին ապրած ոճրագործ մըն էր, որ սարսափ սփռած էր այդ շրջաններուն մէջ։ Ուրիշ պատմութիւն մըն ալ վերջերս լսեցի, թէ ինչպէս քիւրտ ընտանիքին սարսափ ազդող Անդրանիկը սասունցի հայ ընտանիքի մը կողմէ գերադասուած է տան հօրմէն աւելի։ Արդարեւ, հայաստանաբնակ նախկին սասունցի Սարուխանեան կոչուող ընտանիքի մը զաւակը երբ կ’ունենայ մանչ զաւակ մը եւ զայն կ’անուանէ Անդրանիկ, հակառակ սասունցիներու նահապետական սովորութեան՝ որ կը պահանջէ մանչ զաւակը անուանել մեծ հօր անունով, Սարուխանեանի մեծ հայրը փոխանակ նեղուելու՝ զաւկին ճակատը համբուրելով զինք կը շնորհաւորէ իր մանչը Անդրանիկ անուամբ կոչելուն համար։

Այս բոլորը գիտնալէն եւ իմանալէն ետք, որքա՜ն պիտի նեղուէր արդեօք «լեկենտար» (legend) կոչուող մեր Անդրանիկը, եթէ ապրէր այսօր եւ իմանար թէ Հայաստանի դեսպանատուն մը ձեւով մը խոչընդոտած էր կամ արգելք հանդիսացած Վարդան Օսկանեանի մտքի մակարդակով մէկու մը Սփիւռքի հայահոծ երկրի մը այցելութեան, ուր ան հրաւիրուած էր իր հայաշունչ խօսքը փոխանցելու Հայկական Ցեղասպանութեան հարիւրամեակը նշող հանդիսութեան եւ իր փորձառու դիւանագէտի պատգամը ուղղելու օտարազգի ներկաներուն։

Անկասկած պիտի «քիւֆրէր» կամ հայհոյէր բոլոր ժամանակներու ԱԶԳԻ ՀԵՐՈՍ ՔԱՋ ԱՆԴՐԱՆԻԿԸ։